

НАЦРТ ЗАКОНА О ВРАЋАЊУ ОДУЗЕТЕ ИМОВИНЕ И ОБЕШТЕЋЕЊУ

Глава прва ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет уређења

Члан 1.

Овим законом уређују се услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину која је на територији Републике Србије применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвестрацији, као и других прописа, на основу аката о подржављењу, после 9. марта 1945. године одузета од физичких и одређених правних лица и пренесена у општенародну, државну, друштвену или задружну својину (у даљем тексту враћање имовине).

Под имовином у смислу овог закона подразумевају се одузете непокретне и покретне ствари као и одузета предузећа.

Право на враћање

Члан 2.

Право на враћање имовине по одредбама овог закона може се остварити за имовину одузету применом следећих прописа:

- 1) Одлука о прелазу у државну својину непријатељске имовине, о државној управи над имовином неприсутних лица и о секвестру над имовином коју су окупаторске власти присилно отуђиле („Службени лист ДФЈ“, бр. 2/45);
- 2) Закон о аграрној реформи и колонизацији („Службени лист ДФЈ“, бр. 64/45, „Службени лист ФНРЈ“, бр. 16/46, 24/46, 99/46, 101/47, 105/48, 19/51, 42-43/51, 21/56, 52/57, 55/57, 10/65);
- 3) Закон о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији („Службени гласник Србије“, бр. 39/45, 4/46);
- 4) Закон о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији („Службени гласник НРС“, бр. 5/48, 11/49 и 34/56);
- 5) Одлука о установи суда за суђење злочина и преступа против српске националне части („Службени гласник Србије“, бр. 1/45);
- 6) Одлука о суду за суђење злочина и преступа против српске националне части („Службени гласник Србије“, бр. 3/45);
- 7) Закон о сузбијању недопуштене шпекулације и привредне саботаже („Службени лист ДФЈ“, бр. 26/45);
- 8) Закон о забрани изазивања националне, расне и верске мржње и раздора („Службени лист ДФЈ“ бр. 36/45, „Службени лист ФНРЈ“, бр. 56/46);

- 9) Закон о заштити народних добара и њиховом управљању („Службени лист ДФЈ“, бр. 36/45);
- 10) Закон о конфискацији имовине и о извршењу конфискације („Службени лист ДФЈ“, бр. 40/45);
- 11) Закон о потврди и изменама и допунама Закона о конфискацији имовине и о извршењу конфискације („Службени лист ФНРЈ“, бр. 61/46, 74/46);
- 12) Закон о одузимању ратне добити стечене за време непријатељске окупације („Службени лист ДФЈ“, бр. 36/45);
- 13) Закон о потврди и изменама и допунама Закона о одузимању ратне добити стечене за време непријатељске окупације („Службени лист ФНРЈ“, бр. 52/46);
- 14) Закон о држављанству Демократске Федеративне Југославије („Службени лист ДФЈ“, бр. 64/45), Закон о држављанству ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ“, бр. 54/46, 105/48);
- 15) Закон о одузимању држављанства официрима и подофицирима бивше југословенске војске, који неће да се врате у отаџбину и припадницима војних формација који су служили окупатору и одбегли у иностранство, („Службени лист ДФЈ“ бр. 64/45, „Службени лист ФНРЈ“, бр. 86/46);
- 16) Закон о кривичним делима против народа и државе ("Службени лист ДФЈ“ бр. 66/45, „Службени лист ФНРЈ“, бр. 59/46, 106/47, 110/47);
- 17) Закон о сузбијању недопуштене трговине, недопуштене шпекулације и привредне саботаже („Службени лист ФНРЈ“, бр. 56/46, 74/46);
- 18) Закон о прелазу у државну својину непријатељске имовине и о секвестрацији над имовином одсутних лица („Службени лист ФНРЈ“, бр. 63/46, 74/46);
- 19) Закон о поступању са имовином коју су власници морали напустити у току окупације и имовином која им је одузета од стране окупатора и његових помагача („Службени лист ДФЈ“, бр. 36/45);
- 20) Закон о потврди и изменама и допунама Закона о поступању са имовином коју су сопственици морали напустити у току окупације и имовином која им је одузета од стране окупатора и његових помагача („Службени лист ФНРЈ“, бр. 64/46);
- 21) Закон о заштити општенародне имовине и имовине под управом државе („Службени лист ФНРЈ“, бр. 86/46);
- 22) Закон о национализацији приватних привредних предузећа („Службени лист ФНРЈ“, бр. 98/46, 35/48);
- 23) Уредба о арондацији државних пољопривредних добара општедржавног значаја („Службени лист ФНРЈ“, бр. 99/46);
- 24) Одлука НКОЈ о привременој забрани враћања колониста у њихова ранија места живљења („Службени лист ДФЈ“, бр. 13/45);
- 25) Закон о поступању са напуштеном земљом колониста у АКМО („Службени лист НРС“, бр. 9/47);
- 26) Закон о ревизији додељивања земље колонистима и аграрним интересентима у Аутономној Косовско-Метохијској области („Службени лист ФНРЈ“, бр. 89/46);
- 27) Закон о ликвидацији аграрне реформе вршене до 6.априла 1941. године на великим поседима у Аутономној Покрајини Војводини („Службени лист ФНРЈ“, бр. 9/47);
- 28) Основни закон о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“, бр.28/47,12/57 и 53/62 и „Службени лист СФРЈ“, бр. 13/65, 5/68 и 7/68);
- 29) Основни закон о поступању са експроприсаним и конфискованим шумским поседима („Службени лист ФНРЈ“, бр. 61/46);
- 30) Кривични законик („Службени лист ФНРЈ“, бр. 13/51);
- 31) Закон о извршењу казни, мера безбедности и васпитно-поправних мера („Службени лист ФНРЈ“, бр. 47/51);

- 32) Уредба о имовинским односима и реорганизацији сељачких радних задруга („Службени лист ФНРЈ“, бр. 14/53);
- 33) Закон о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта ("Службени лист ФНРЈ", бр. 52/58);
- 34) Закон о искоришћавању пољопривредног земљишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 43/59, 53/62, „Службени лист СФРЈ“, бр. 10/65, 25/65 пречишћен текст, 12/67 и 14/70) - ако корисници права нису добили одговарајуће друго земљиште;
- 35) Закон о одређивању грађевинског земљишта у градовима и насељима градског карактера („Службени лист СФРЈ“, бр. 5/68 и 20/69);
- 36) Закон о откупу приватних апотека („Службени лист ФНРЈ“, бр. 50/49);
- 37) Закон о потврди и изменама и допунама Закона о уређењу и деловању кредитног система („Службени лист ФНРЈ“, бр. 68/46);
- 38) Уредба о ревизији дозвола за рад и ликвидацији приватних кредитних предузећа („Службени лист ФНРЈ“, бр. 51/46);
- 39) Правилник о поступку ликвидације приватних кредитних предузећа („Службени лист ФНРЈ“, бр. 57/46).

Значење појединих израза

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) Под „Имовином“ се подразумевају одузете покретне и непокретне ствари, одузета предузећа.
- 2) Под „Подржављеном имовином“ се подразумева имовина која је на основу прописа из члана 2. овог закона одузета и пренесена у општенародну, државну, друштвену или задружну својину.
- 3) Под „Актом о подржављењу“ се подразумева правни акт који је имао непосредно дејство, као што је пресуда, одлука, решење и други правни акт државног односно другог надлежног органа, којим је извршено подржављење имовине.
- 4) Под појмом „Дирекција“ подразумева се Дирекција за реституцију образована Законом о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама („Службени гласник РС“ број 46/06).
- 5) Под појмом „Захтев за враћање имовине“ (у даљем тексту: Захтев) се подразумева захтев који, на основу расписаног јавног позива, подносилац захтева подноси Дирекцији.
- 6) Под појмом „Право на враћање или обештећење“ се подразумева право које надлежни орган, у складу са овим законом, утврђује подносиоцу захтева.
- 7) Под појмом „Предмет обештећења“ се подразумева одузета имовина наведена у захтеву, који је поднео подносилац захтева, а за коју је надлежни орган у складу са условима прописаним овим законом утврдио право на обештећење.
- 8) Под појмом „Основица обештећења“ се подразумева укупна вредност предмета обештећења утврђена од стране надлежног органа у складу са условима прописаним овим законом.
- 9) Под појмом „Обештећење“ подразумева се износ средстава утврђен на основу услова прописаним овим законом, који ће на основу решења о обештећењу, у форми обвезница и новца, добити корисник обештећења.
- 10) Под појмом „Бивши власник“ се подразумева физичко или правно лице које је било власник подржављене имовине као и његови законски наследници или правни следбеник.

11) Под појмом „Подносилац захтева“ се подразумева свако лице које је Дирекцији поднело захтев, на основу расписаног јавног позива од стране Дирекције.

12) Под „Корисником враћене имовине или обештећења“ (у даљем тексту: Корисник) се подразумева лице коме се враћа имовина односно утврђује право на обештећење у складу са овим законом.

13) Под појмом „Комплекс пољопривредног односно шумског земљишта“ подразумева се скуп катастарских парцела које чине једну производну целину

14) Под појмом „Неизграђено грађевинско земљиште“ се подразумева земљиште на коме нису изграђени објекти, на коме су изграђени објекти супротно закону и земљиште на коме су изграђени само објекти привременог карактера.

15) Појмови: објекат, грађење, реконструкција, доградња, адаптација и санација, и други грађевински појмови тумаче се и примењују у складу са прописима који уређују изградњу објеката.

Облици остварења права

Члан 4.

Имовина се враћа у натуралном облику или обештећењем путем државних обвезница Републике Србије и у новцу, у складу са овим законом.

Право на враћање имовине или обештећење

Члан 5.

Право на враћање има:

- домаће физичко лице које је бивши власник одузете имовине, а у случају његове смрти или проглашења умрлим - његови законски наследници, у складу са прописима који уређују наслеђивање у Републици Србији и са одредбама овог закона,
- задужбина којој је одузета имовина, односно њен правни следбеник,
- бивши власник који је своју некадашњу имовину која је одузета вратио у својину на основу теретног правног посла, и
- физичко лице - страни држављанин, а у случају његове смрти или проглашења умрлим, његови законски наследници, под условом реципроцитета.

Претпоставља се да постоји реципроцитет са државом која није уређивала враћање имовине ако домаћи држављанин може да стекне право својине и наследи непокретности у тој држави.

Право на враћање нема:

- физичко лице - страни држављанин односно његов наследник за које је обавезу обештећења преузела страна држава по основу међународног уговора,
- физичко лице - страни држављанин односно његов наследник које је, и без постојања међународног уговора, обештећено или му је право на враћање имовине признато правом стране државе, и
- лице које је било припадник окупационих снага које су деловале на територији Републике Србије, за време Другог светског рата, као ни његови наследници.

Посебне одредбе о конфискованој и експроприсаној имовини

Члан 6.

Одредбе овог закона примењују се и на имовину која је конфискована после 9. марта 1945. године, под условом да је до дана ступања на снагу овог закона, односно у накнадном року утврђеном овим законом, правноснажном судском одлуком стављена ван снаге одлука која је за правну последицу имала казну конфискације имовине.

Бивши власник има право на враћање имовине у складу са овим законом за имовину одузету на основу прописа о експропријацији који су се примењивали до 15. фебруара 1968. године, као дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о експропријацији („Службени лист СФРЈ”, број 5/68), ако бившем власнику на име накнаде за експроприсану имовину није уступљена друга непокретност у својину, станарско право или други облик најшире правне власти.

Бивши власник нема право на враћање имовине у складу са овим законом за имовину одузету на основу прописа о експропријацији који су се примењивали после 15. фебруара 1968. године, и за коју је одређена накнада у новцу или другим стварима или правима.

Виша сила

Члан 7.

Ако одузета ствар не постоји услед дејства више силе, бивши власник нема право на обештећење у складу са овим законом.

Начело приоритета враћања у натуралном облику

Члан 8.

Одузета имовина враћа се бившем власнику у својину и државину, а ако то није могуће у складу са овим законом, бивши власник има право на обештећење.

Ако враћање државине на одузетој непокретности није одмах могуће бившем власнику вратиће се својина на одузетој ствари, а са лицем које је држалац, у време ступања на снагу овог закона, успоставиће се закупни однос, под тржишним условима ако овим законом није другачије уређено.

Обвезник враћања имовине или обештећења

Члан 9.

Обвезник враћања подржављене имовине у натуралном облику (у даљем тексту: Обвезник) је Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, јавно предузеће, привредно друштво, или друго правно лице чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, а које је, на дан ступања на снагу овог закона, власник, својински држалац или носилац права коришћења односно располагања на подржављеној имовини.

Обвезник обештећења путем државних обвезница и у новцу је Република Србија.

Начело заштите стицаоца

Члан 10.

Стицалац имовине који је, након подржављења имовине, у складу са законом, стекао право својине, остаје власник и држалац ствари, и његова стечена права не смеју бити повређена.

Примена других прописа

Члан 11.

Поступак по захтеву спроводи се по одредбама овог закона. На питања која нису регулисана овим законом примењиваће се одредбе закона којим се регулише општи управни поступак.

Овим законом се не дира у примену других прописа о заштити права својине и других права стечених у складу са законом, осим уколико нису у супротности са њим.

Сукоб основа за враћање имовине или обештећења

Члан 12.

Подносилац захтева, који има право да, по различитим основима, захтева враћање одређене имовине за исти предмет обештећења, може да то право оствари само по једном основу.

Хитност поступка

Члан 13.

Сви органи Републике Србије, органи аутономне покрајине, органи јединице локалне самоуправе и други органи и организације, дужни су да у оквиру својих надлежности и, по хитном поступку, издају сву потребну документацију којом располажу.

Неурачунавање примљеног и изгубљена добит

Члан 14.

Накнада која је на основу прописа из члана 2. овог закона исплаћена у новцу или хартијама од вредности бившем власнику, не узима се у обзир при утврђивању права на враћање имовине, осим ако овим законом није другачије одређено.

Не може се захтевати враћање плодова, нити накнада штете по основу изгубљене добити због немогућности коришћења, односно управљања подржављеном имовином, као и по основу њеног одржавања у периоду од дана подржављења до враћања исте.

Глава друга ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ

Предмет враћања

Члан 15.

Одредбама овог закона враћају се непокретне и покретне ствари у јавној својини Републике Србије, аутономне покрајине односно јединице локалне самоуправе, у државној, друштвеној и задружној својини, осим ствари у друштвеној својини које је ималац стекао уз накнаду.

Предмет враћања су подржављене непокретности: грађевинско земљиште, пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, стамбене и пословне зграде, станови и пословне просторије и други објекти који постоје на дан ступања на снагу овог закона.

Предмет враћања су подржављене покретне ствари и покретне ствари уписане у јавни регистар, као и друге покретне ствари које према прописима о културним добрима представљају културна добра и културна добра од великог и изузетног значаја а која постоје на дан ступања на снагу овог закона.

I. Враћање непокретности

1. Заједничке одредбе о враћању непокретности

Враћање својине и државине

Члан 16.

Заједничке одредбе о враћању непокретности примењују се увек када се овим законом не уређује другачије за поједину врсту непокретности.

Обвезник враћања дужан је да, у складу са овим законом, бившем власнику врати право својине и државину на одузетој непокретности, осим ако објекат није увећан у смислу члана 17. овог закона.

Ако се одузета непокретност не може вратити у целини, бившем власнику вратиће се део одузете непокретности, у складу са овим законом, уз обештећење за разлику у вредности.

Враћање увећаног објекта

Члан 17.

Објекат се у смислу овог закона сматра увећаним уколико је дограђен или надзидан у складу са законом, чиме је увећана укупна бруто површина. Извођење грађевинских радова унутар постојећег габарита и волумена не сматра се увећањем објекта у смислу овог закона.

Ако је након подржављења увећан објекат, власник увећаног дела и бивши власник могу споразумно ретулисати своје међусобне односе на предметном објекту.

Изузеци од враћања у природном облику

Члан 18.

Не враћа се право својине на непокретностима које на дан ступања на снагу овог закона имају следећу намену, односно статус:

- 1) непокретности које су по Уставу и закону искључиво у јавној својини;
  - 2) непокретности које служе за обављање законом утврђене надлежности државних органа, органа аутономне покрајине и органа јединице локалне самоуправе (службене зграде и пословне просторије);
  - 3) непокретности које служе за обављање делатности из области здравства, васпитања и образовања, културе и науке или других јавних установа, као јавних служби, основаних од носилаца јавне својине, а чијим би враћањем био битно ометен рад и функционисање тих служби;
  - 4) непокретности које су неодвојиви саставни део мрежа, објеката, уређаја или других средстава која служе за обављање претежне делатности јавних предузећа, друштава капитала основаних од носиоца јавне својине као и њихових зависних друштава, из области енергетике, телекомуникације, саобраћаја, водопривреде, комуналне делатности;
  - 5) непокретности чије би враћање битно нарушило економску, односно технолошку одрживост и функционалност у обављању претежне делатности привредног субјекта у чијој се имовини налазе;
  - 6) непокретности које су намењене за репрезентативне потребе државних органа и Републике Србије;
  - 7) непокретности које служе за смештај страних дипломатско-конзуларних представништава;
  - 8) Дворски комплекс на Дедињу, чији је статус уређен посебним законом, и друга културна добра од изузетног значаја у државној својини;
  - 9) непокретна имовина која је приватизована у складу са законом као и непокретности које су према уговору о продаји капитала у имовини привредних друштава и других правних лица која су приватизована у складу са законом;
  - 10) у другим случајевима утврђеним овим законом.
- Не враћају се подржављена предузећа бившим власницима.

Одлагање преноса државине

Члан 19.

Обвезник враћања имовине може и након доношења решења о враћању непокретности, као купац да користи предметну непокретност за своју делатност, у периоду који је неопходан за прилагођавање његовог пословања, али не дуже од рокова утврђених у овом закону. Права и обавезе између бившег власника и обвезника за то време уређују се уговором.

У случају да се уговор не закључи у року од три месеца од дана извршности решења о враћању имовине, свака страна може захтевати да суд својом одлуком у поступку уреди њихов однос.

Правни положај закупца непокретности

Члан 20.

Закупац непокретности која је предмет враћања има право да користи непокретност за обављање своје делатности, али не дуже од две године, а за пољопривредно земљиште три године од извршности решења о враћању имовине, с тим што се бивши власник и обвезник могу и друкчије споразумети.

У року из става 1. овог члана бивши власник који је ступио на место закупаца, има право на закупнину, али не може једнострано мењати висину закупнине и друге одредбе затеченог уговора о закупу.

Уговор о закупу закључен са намером да се осујети остварење права бившег власника не производи правно дејство.

Терет на непокретности

Члан 21.

Непокретности се враћају ослобођене хипотекарних терета који су настали од момента њиховог подржављења до дана ступања на снагу овог закона.

За потраживања која су била обезбеђена хипотеком из става 1. овог члана гарантује Република Србија, уз право регреса према хипотекарном дужнику.

Постојеће стварне службености конституисане у корист или на терет непокретности не престају.

Постојеће личне службености у корист трећих лица се гасе.

2. Враћање подржављеног грађевинског земљишта

Члан 22.

Предмет враћања, у смислу овог закона, јесте изграђено и неизграђено грађевинско земљиште у јавној својини Републике Србије, аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, као и грађевинско земљиште у државној, друштвеној односно задружној својини.

Не враћа се грађевинско земљиште на коме су изграђени објекти јавне намене, односно јавне површине, у складу са законом, или је планским документом, важећим на дан ступања на снагу овог закона, предвиђена њихова изградња у складу са законом којим се уређује просторно планирање, изградња и грађевинско земљиште, као ни грађевинско земљиште на којима су изграђени објекти који нису предмет враћања у природном облику у складу са чланом 18. овог закона.

Не враћа се грађевинско земљиште на коме је изграђен објекат без грађевинске дозволе, које у поступку легализације буде одређено као земљиште за редовну употребу објекта, у складу са законом којим се уређује просторно планирање, изградња и грађевинско земљиште.

У случају из става 3. овог члана надлежни орган прекинуће поступак до правоснажног окончања поступка легализације.

Члан 23.

Бившем власнику, који је носилац права коришћења на неизграђеном грађевинском земљишту у јавној својини Републике Србије, грађевинско земљиште се враћа без накнаде, уколико право својине није остварио конверзијом права коришћења у право својине у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр.72/09, 81/09, 64/10-УС и 24/11).

Бившем власнику на неизграђеном грађевинском земљишту у јавној својини, на коме је као власник или корисник уписана Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, грађевинско земљиште се враћа без накнаде у складу са одредбама овог закона.

Власник објекта или власник на посебном физичком делу зграде, без обзира на време изградње објекта, који је у време подржављења био власник на грађевинском земљишту на коме је тај објекат изграђен, остварује право својине, односно сусвојине на том грађевинском земљишту у складу са законом којим се уређује просторно планирање, изградња и грађевинско земљиште.

Бивши власник нема право на враћање грађевинског земљишта које је дато у дугорочни закуп, од 13. маја 2003. године до дана ступања на снагу овог закона, у складу са законом којим се уређује просторно планирање, изградња и грађевинско земљиште, осим у случају раскида уговора под условом да је захтев поднео у складу са одредбама овог закона.

Бивши власник, који је пренео право коришћења на неизграђеном грађевинском земљишту на треће лице, нема право на враћање ни на обештећење у складу са овим законом.

3. Враћање пољопривредног земљишта, шума и шумског земљишта

Члан 24.

Бившем власнику враћа се право својине на пољопривредном и шумском земљишту и шумама, одузетим применом прописа и аката из члана 1. овог закона.

Уколико је одузето пољопривредно, односно шумско земљиште било предмет комасације, односно арондације након одузимања, бивши власник има право на враћање земљишта које је добијено из комасационе масе за то земљиште.

Члан 25.

Не враћа се право својине на пољопривредном и шумском земљишту ако је, на дан ступања на снагу овог закона:

- 1) изграђен систем за наводњавање (стационарни) или одводњавање (дренажа) и то у површини која економски оправдава коришћење система;
- 2) подигнут вишегодишњи засад који је у роду;
- 3) на катастарској парцели изграђен објекат, она површина катастарске парцеле која служи за редовну употребу тог објекта, односно ако је на комплексу земљишта изграђен већи број објеката, површина земљишта која економски оправдава коришћење тих објеката;
- 4) неопходна нова парцелација земљишта ради обезбеђивања приступног пута;
- 5) земљиште у друштвеној односно задружној својини стечено теретним правним послом.

Члан 26.

Лицу које је на дан доношења извршног решења имало право коришћења пољопривредног земљишта то право престаје даном извршности решења о враћању имовине бившем власнику. Лице које је имало право коришћења пољопривредног земљишта дужно је да преда државину бившем власнику по скидању усева, а најкасније до 30. октобра године када је решење постало извршно.

Уколико је пољопривредно земљиште, у складу са законом који регулише пољопривредно земљиште, дато у закуп, остаје у државини закупца до истека уговора о закупу, а најдуже три године, осим у случају да се странке другачије не споразумеју, с тим да закупнину од дана извршности решења о враћању земљишта купац плаћа бившем власнику.

4. Враћање стамбених и пословних објеката

Стамбене зграде и станови

Члан 27.

Бившим власницима враћају се стамбене зграде, куће и станови, гараже и други пратећи објекти одузети применом прописа и аката из члана 1. став 1. овог закона, који су у својини Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Стамбене зграде, куће и станови на којима постоји законом заштићено станарско право, враћају се у својину бившем власнику, који од дана извршности решења о враћању постаје закуподавац заштићеном станару, под постојећим условима.

Пословни објекти и пословне просторије

Члан 28.

Пословни објекти и пословне просторије враћају се бившем власнику у својину и непосредну државину.

Пословни објекти и пословне просторије из става 1. овог члана, дате у закуп било које врсте или сродан однос враћају се бившем власнику у својину у складу са овим законом, а по истеку две године од дана извршности решења о враћању имовине и у непосредну државину, ако се бивши власник и купац другачије не споразумеју. У периоду од стицања својине до ступања у посед бившег власника, купац ступа у правни однос са њим по уговору који је закључио са претходним власником.

II Враћање покретних ствари

Члан 29.

Враћају се у својину и државину постојеће подржављене покретне ствари и покретне ствари уписане у јавни регистар, као и друге покретне ствари које према прописима о културним добрима представљају културна добра, културна добра од великог и изузетног значаја на дан ступања на снагу овог закона.

Не враћају се покретне ствари из става 1. овог члана, које су, на дан ступања на снагу овог закона, саставни део збирки музеја, галерија, непокретних културних добара од изузетног значаја, или других сродних установа.

Глава трећа ОБЕШТЕЋЕЊЕ

Исплата обештећења

Члан 30.

Обештећење се врши путем државних обвезница Републике Србије и у новцу.

Укупан износ обештећења из става 1. овог члана не сме да угрози макроекономску стабилност и привредни раст Републике Србије, те се за ове намене опредељује износ од двеста милијарди динара.

Начин утврђивања обештећења

Члан 31.

Износ обештећења се утврђује тако што се основица обештећења помножи коефицијентом који се добија када се стави у однос износ из члана 30. став 2. овог закона и износ укупног збира основица утврђених решењима о праву на обештећење.

Ради спровођења одредаба члана 30. овог закона, законом ће се утврдити коефицијент из става 1. овог члана и прописати максималан износ обештећења по бившем власнику.

Утврђивање вредности непокретности

Члан 32.

Основица за обештећење за одузете непокретности једнака је вредности непокретности, утврђеној односно процењеној у складу са овим законом.

Вредност непокретности утврђује надлежна организациона јединица Пореске управе у општини, односно граду на чијој територији се налази непокретност, према стању на дан одузимања, а према вредности на дан процене, у складу са овим законом.

Вредност објеката који не постоје у време процене, утврђује се на основу вредности истих или сличних објеката, са истом или сличном наменом, на истом месту или у ближој околини, применом метода из става 2. овог члана.

Ако је објекту, после одузимања, на основу повећања површине у квадратним метрима увећана тржишна вредност утврђена проценом из става 2. овог члана, извршиће се смањење њене вредности, сразмерно увећању бруто површине.

Надлежни порески орган из става 2. овог члана ће, на захтев Дирекције, у поступку који одговара поступку утврђивања пореске основице пореза на пренос апсолутних права, утврдити тржишну вредност непокретности ради обештећења.

Утврђивање вредности покретних ствари

Члан 33.

Вредност постојећих покретних ствари из члана 29. став 2. овог закона утврђује се према њиховој тржишној вредности, коју утврђује Дирекција ангажовањем судског вештака одговарајуће струке.

Утврђивање вредности предузећа, односно дела предузећа

Члан 34.

Вредност одузетог предузећа, једнака је вредности капитала предузећа.

Вредност капитала одузетог предузећа чини номинална вредност имовине предузећа умањена за укупне обавезе предузећа на дан одузимања, валоризована на основу паритета динара према америчком долару на дан одузимања и паритета динара према америчком долару на дан доношења решења.

За одузето предузеће са једним власником, вредност капитала одузетог предузећа утврђена на начин у ставу 2. овог члана представља вредност предмета обештећења.

За одузето предузеће које има сувласнике, вредност предмета обештећења из ст. 2. и 3. овог члана дели се на сувласнике сразмерно учешћу у укупном капиталу предузећа.

У случају одузимања акција, односно удела, једног или више сувласника предузећа, сматра се да је, у смислу овог закона, одузет део предузећа, па се вредност предмета враћања утврђује сходном применом става 4. овог члана.

Уколико се вредност одузетог предузећа, односно дела предузећа не може утврдити на начин из става 2. овог члана, вредност предмета обештећења утврђује се у износу од 250.000 динара по ранијем власнику, односно сувласнику одузетог предузећа с тим што укупна вредност тог предузећа, као предмета обештећења, не може бити виша од 25 милиона динара.

У случају да је применом става 6. овог члана утврђена вредност предузећа, као предмета обештећења, у износу од 25 милиона динара, та основица се расподељује на све сувласнике сразмерно њиховом учешћу у укупном броју акција односно удела предузећа, а ако се њихов удео не може утврдити, основица се равномерно дели на све раније сувласнике предузећа, за које је поднет захтев за враћање имовине.

Вредност одузетог предузећа односно дела предузећа утврђује Дирекција ангажовањем судског вештака одговарајуће струке односно привредног друштва регистрованог за процену вредности.

Уредба Владе

Члан 35.

Начин и методологија утврђивања вредности капитала одузетог предузећа, односно дела предузећа и начина утврђивања вредности непокретности и покретних ствари, ближе ће се утврдити уредбом Владе, на предлог министарства надлежног за финансије.

Државне обвезнице

Члан 36.

Посебним законом, који ће бити донет до 31. децембра 2014. године, регулисаће се издавање, промет и коришћење обвезница.

Законом из става 1. овог члана утврдиће се и укупан износ обвезница.

Република Србија ће вршити годишњу исплату обвезница по доспећу корисницима обештећења.

Обвезнице доспевају у року до двадесет година и исплаћују се у годишњим ратама почев од 2015. године.

Извори средстава

Члан 37.

Извори средстава за измирење обавеза по основу издатих обвезница су:

- 1) наменски издвојена средства у поступку приватизације;
- 2) део средстава остварен конверзијом права коришћења грађевинског земљишта у својину уз накнаду, предвиђен посебним законом;
- 3) 100% средстава остварених отуђењем одузете имовине у државној својини чији је власник односно корисник Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе;
- 4) наменска средства предвиђена буџетом Републике Србије.

Средства из става 1. овог члана уплаћују се на наменски рачун министарства надлежног за финансије код Народне банке Србије и могу се користити само за исплату обештећења.

Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе је дужна да средства остварена у складу са ставом 1. овог члана уплате у року од 15 дана од дана наплате.

Аконтација обештећења

Члан 38.

Република Србија ће исплатити аконтацију обештећења у новцу и то у следећим случајевима:

- 10 % од основице обештећења бившег власника;
- 50% од основице обештећења бившег власника који је сагласно прописима који уређују социјалну заштиту, до дана ступања на снагу овог закона, остварио право на новчану социјалну помоћ.

Износ аконтације из става 1. овог члана не може бити већи од милион динара.

За износ исплаћене аконтације из става 1. овог члана умањиће се обештећење у виду обвезница.

Порези и административне таксе

Члан 39.

Стицање имовине и остваривање обештећења по овом закону не подлеже плаћању ни једне врсте пореза, али корисник обештећења подмирује трошкове административних и судских такси, као и других трошкова у складу са законом.

Средства остварена наплатом административних такси из става 1. овог члана, која су приход буџета Републике Србије, преносе се Дирекцији, која их користи искључиво за намирање трошкова које има у спровођењу овог закона.

Глава четврта ПОСТУПАК ЗА ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ И ОБЕШТЕЋЕЊЕ

Странке у поступку

Члан 40.

Странка у поступку је лице по чијем је захтеву покренут поступак или које има правни интерес, обвезник као и републички јавни правобранилац.

Надлежни орган

Члан 41.

По захтеву за враћање имовине поступак води Дирекција, као посебна организација, преко подручних јединица образованих за град Београд и за један или више управних округа, а у складу са овим законом и законом којим се уређује општи управни поступак.

Дирекција ће објавити јавни позив за подношење захтева за враћање имовине у најмање два дневна листа који се дистрибуирају на територији Републике Србије, као и на званичном сајту Владе, министарства надлежног за финансије и Дирекције, у року од 120 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Подносилац захтева

Члан 42.

Захтев за враћање имовине може поднети бивши власник одузете имовине, односно његови законски наследници и правни следбеници.

Лица која су поднела пријаву одузете имовине у складу са Законом о пријављивању и евидентирању одузете имовине („Службени гласник РС“, број 45/05), подносе захтев у складу са овим законом.

Подношење и садржина захтева

Члан 43.

Захтев се подноси најкасније у року од две године од дана објављивања јавног позива Дирекције на сајту министарства надлежног за финансије.

Захтев се подноси Дирекцији на прописаном обрасцу и са потребним доказима.

Захтев садржи:

- 1) податке о бившем власнику;
- 2) податке о одузетој имовини на коју се захтев односи;
- 3) податке о праву својине бившег власника на одузетој имовини;
- 4) податке о основу, времену и акту одузимања;
- 5) податке о подносиоцу захтева;
- 6) податке о правној вези подносиоца захтева са бившим власником;

Лице које има страну држављанство дужно је да уз захтев достави доказ о непостојању сметњи из члана 5. овог закона за остваривање права на враћање имовине.

Лица из члана 5. став 1. овог закона уз захтев су обавезна да приложе и правоснажну судску одлуку о рехабилитацији односно доказ о покретању поступка рехабилитације.

Уз захтев се обавезно доставља и доказ о уплати прописане административне таксе.

Образац захтева и потребне доказе прописаће министар надлежан за финансије.

Одбацавање захтева

Члан 44.

Захтев који не садржи елементе из члана 43. став 3. овог закона, као и захтев уз који није приложен доказ о уплати прописане административне таксе Дирекција ће одбацити у року од 60 дана од дана пријема захтева.

Лице чији је захтев одбачен у смислу става 1. овог члана има право да нови захтев поднесе до истека рока из члана 43. став 1. овог закона.

Против акта из става 1. овог члана жалба није допуштена, али се може покренути управни спор.

Прослеђивање захтева подручним јединицама Дирекције

Члан 45.

Дирекција ће уредан захтев упутити подручној јединици Дирекције, према пребивалишту, односно боравишту бившег власника у Републици Србији у време одузимања имовине, који је први евидентиран код Дирекције, у року од 60 дана од дана пријема захтева.

У случају да није могуће одредити месну надлежност на начин одређен у ставу 1. овог члана, Дирекција ће уредан захтев доставити подручној јединици Дирекције на чијој територији се налази претежни део одузете непокретне имовине.

Прекид поступка

Члан 46.

Дирекција ће прекинути поступак до окончања поступка легализације, рехабилитације, или када се као претходно питање појави питање чије решавање спада у искључиву надлежност суда.

Поравнање

Члан 47.

Надлежни орган ће странкама у поступку указати на могућност поравнања водећи рачуна о томе да исто не буде у супротности са овим законом и јавним поретком.

О предложеном поравнању надлежни орган прибавља сагласност надлежног јавног правобраниоца.

Ако Дирекција прихвати предложено поравнање, то поравнање се уноси у решење о враћању односно решење о обештећењу.

Поравнање се може постићи и за део имовине која је предмет захтева, и то поравнање је саставни део решења.

Поравнање има снагу извршне исправе.

Рок за доношење решења

Члан 48.

Надлежна подручна јединица Дирекције је дужна да о поднетом захтеву одлучи најкасније у року од шест месеци, а у случају посебно сложених предмета, годину дана од дана пријема уредног захтева.

Рок за доношење решења за исплату аконтације обештећења у новцу из члана 38. овог закона је најкасније три месеца од дана доношења решења о обештећењу.

Решење о враћању имовине или обештећењу

Члан 49.

Надлежна подручна јединица Дирекције утврђује све чињенице и околности од значаја за одлучивање о захтеву и доноси решење којим утврђује корисника, имовину која се враћа, односно за коју се даје обештећење, висину основице обештећења, обвезника, начин и рокове за извршавање утврђених обавеза..

Уколико захтев обухвата више непокретности односно покретних ствари орган из става 1. може донети више решења којим се врши повраћај имовине.

У решењу о враћању налаже се надлежним органима извршење решења, као и брисање евентуалних терета.

Првостепено решење Дирекција доставља подносиоцу захтева, обвезнику и републичком јавном правобраниоцу.

У случају када је решењем из става 1. овог члана одређено више корисника, сваком од њих одредиће се припадајући део имовине односно обештећења утврђен њиховим међусобним споразумом закљученим пред органом који води поступак или одлуком надлежног суда.

У случају да орган из става 1. овог члана утврди да не постоји законски основ за враћање или обештећење донеће решење о одбијању поднетог захтева.

Жалба против решења

Члан 50.

Против првостепеног решења из члана 49. овог закона, подносилац захтева, обвезник и републички јавни правобранилац могу изјавити жалбу министарству надлежном за финансије, као другостепеном органу, у року од 15 дана од дана достављања решења.

Министарство надлежно за финансије је дужно да одлучи о поднетој жалби у року од 90 дана од дана пријема.

Против другостепеног решења може се покренути управни спор.

Извршење решења

Члан 51.

На основу правоснажног решења о враћању имовине власник има право да упише својину на предметној непокретности.

На основу извршног решења којим се одређује обештећење орган или организација надлежна за предају државних обвезница односно потврде о њиховом издавању предаће исте кориснику односно корисницима.

Решење из става 2. овог члана сматра се извршеним предајом државних обвезница.

Евиденција о захтевима и подношење извештаја

Члан 52.

Дирекција води, у електронском облику, евиденцију о поднетим захтевима, утврђеној вредности имовине и обештећења по поднетим захтевима као и решеним предметима.

Дирекција сваких шест месеци доставља Влади и Републичкој дирекцији за имовину Републике Србије извештај о спровођењу овог закона.

На основу евиденције и података из става 1. овог члана Дирекција ће најкасније у року од три године од дана објављивања јавног позива из члана 42. став 1. овог закона доставити Влади процену укупног износа основице обештећења по поднетим захтевима.

Дирекција ће изводе из захтева из члана 43. став 1. овог закона примљене у претходном периоду једном месечно збирно објављивати на сајту Дирекције и министарства надлежног за финансије. Објављени изводи биће постављени и на сајту јединица локалне самоуправе где за то постоје техничке могућности.

Извод нарочито садржи: број захтева, податке о имовини чије се враћање захтева и позив свима који испуњавају услове да се, у законском року, захтеву придруже.

Облик и садржину извода из става 5. овог члана прописаће министар надлежан за финансије.

Глава пета КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршаји

Члан 53.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу Републике Србије, органу аутономне јединице, органу јединице локалне самоуправе и другом органу и организацији које по хитном поступку не изда потребну документацију којом располаже из оквира своје надлежности у складу са чланом 13. овог закона.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у Дирекцији ако Дирекција не одбаци захтев у року из члана 44. овог закона.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице Дирекције ако не донесе решење у роковима из члана 48. овог закона.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у министарству надлежном за финансије ако то министарство не одлучи по жалби у року из члана 50. став 2. овог закона.

Глава шеста ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење подзаконских аката

Члан 54.

Министар надлежан за финансије прописаће образац захтева и потребне доказе у складу са чланом 43. став 7. овог закона, као и облик и садржину извода у складу са чланом 52. став 6. овог закона, у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Влада ће донети уредбу из члана 35. у року од три месеца, а уредбу из члана 55. став 4. овог закона у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Забрана отуђења подржављене имовине

Члан 55.

Од ступања на снагу овог закона право својине на непокретности и друга имовина која је одузета бившим власницима, а по одредбама овог закона може бити враћена, не може бити предмет отуђивања до правоснажног окончања поступка по захтеву за враћање.

Одредбе става 1. не односе се на започете поступке приватизације по одредбама посебног закона изузев за непокретности у државној својини.

Изузетно од одредбе из ст. 1. и 2. овог члана, отуђење се може вршити уз сагласност Владе.

Услове, случајеве, начин и поступак давања сагласности из претходног става ближе ће се уредити уредбом Владе.

Забрана отуђења имовине из става 1. овог члана у погледу имовине за коју нису поднети захтеви за враћање престаје по истеку рока за подношење захтева.

Враћена имовина је у слободном промету, а Република Србија има право прече куповине приликом првог отуђења.

Акт отуђења имовине који је супротан одредбама овог члана је ништав.

Усклађивање организације и рада Дирекције за реституцију са законом

Члан 56.

Дирекција ће ускладити своју организацију и рад са одредбама овог закона у року од деведесет дана од његовог ступања на снагу.

Преузимање пријава одузете имовине

Члан 57.

Пријаве са пратећом документацијом које су поднете Републичкој дирекцији за имовину Републике Србије на основу Закона о пријављивању и евидентирању одузете имовине („Службени гласник РС“, број 45/05), подносиоци пријава ће моћи, на основу писаног захтева, да преузму у Републичкој дирекцији за имовину Републике Србије у року предвиђеном за подношење захтева по овом закону.

У случају када је више лица поседује потврде о извршеном евидентирању одузете имовине под истим бројем, та лица споразумно одређују једног од њих који ће преузети пријаву.

Завршна одредба

Члан 58.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.